

יכול להניח תפילה של ראש בלבד (6).

וכמו כן תפלה של ראש, אם היא חסירה, אינה מעכבת את מצות הנחת תפילין של יד, ויכול להניח על ידו בלבד (7).

התכלת והלבן מעכבין זה את זה, שאם חסר אחד מהם אי אפשר לקיים מצות ציצית כלל, דברי רבי. והכמים אומרים, אין מעכבין.

ומבררת הגמרא: מאי טעמא דרבי שסובר מעכבים זה את זה?

גמרא:

דכתיב "הכנף", ודרשינן, שיהיו החוטים לבנים כמו מין כנף, לפי שרוב הטליתות שבימיהם היו עשויות מבד פשתן לבן. וכתוב נמי "פתיל תכלת", ועל שניהם אמר רחמנא "וראיתם אותו", לומר, עד דאיכא תרוייהו, לבן ותכלת, כחד גדיל של ציצית.

והוינן בה: לימא מתניתין, שאמרה אין חוטי הלבן והתכלת מעכבים זה את זה, דלא כרבי?

דתניא: "וראיתם אותו", מלמד שחוטי

מצות. והביא ר"ף ורא"ש בסוף מס' ר"ה בדין הפסק בין מצוות שכתבו שתפילין הן שתי מצוות, ולמדו זאת ממשנתנו שאין מעכבין זה את זה. ולדעת הרמב"ם [ציצית א ה] שתכלת ולבן הן מצוה אחת, נמצא שהסיבות שאין מעכבין זה את זה בשני הדינים במשנה אינן דומות זו לזו. וכבר העיר כן הרמב"ן בהשגות לסה"מ [שרש יא].

והתוס' והרא"ש [הובאו לעיל] שהוכיחו מהדמיון במשנה בין שני הדינים, שבלבן לבד די בשני חוטים, כתב הגרי"ז שזה לשיטתם ששני הדינים במשנה הסיבה בהם שוה, מפני שהם שתי מצוות.

והחילוק בין ציצית שהיא מצוה אחת לתפילין של יד ושל ראש שהן שתי מצוות, הרמב"ם בספר המצוות ובפ"א ה למד זאת מפסוק, והרמב"ן [שם] ביאר משום שמצות ציצית הוא כמעשה לבישה אחד, ותפילין הם בשני מעשים. והלבוש [יא ד] הוסיף שבתפילין אי אפשר לקיים את שניהם כאחת, לכן הם שתי מצוות.

7. השאגת אריה [סימן ל"א] חידש שתכלת לא

טז ב] שגם אם מבטל לגמרי את המצוה עובר על לאו דבל תגרע, ואם כן גם אם לא יתן כלל ציצית יעבור בכל תגרע, ולכן לפחות יקיים מצות אחת. ותירוץ זה מובן רק לדעת ר"י במרדכי [הובא לעיל] שאם יאסר להטיל ציצית יוכל ללבוש הבגד בלי ציצית כלל, ולהרשב"א יעבור באופן זה בכל תגרע ולכן יקיים לפחות מצוה אחת. אבל אם יאסר ללבוש הבגד, בודאי לא יעבור על כל תגרע אפילו לדעת הרשב"א. ולפי דברי המאיר לעולם ועמק יהושע הנ"ל שרבנן דרשו מפסוק שאין התכלת ולבן מעכבין זה את זה נמצא שגזירת הכתוב מגלה גם שאין לאו דבל תגרע. ויש להעיר שקושיא זו היא רק לדעת הרמב"ם [ציצית א' ד'] שתכלת ולבן הם מצוה אחת, אבל לדעת התוס' [לח ב] שלרבנן תכלת ולבן הם שתי מצוות נפרדות, לא שייך בזה כלל "בל תגרע" מצוה אחרת].

6. הרמב"ם [תפילין ד ד] ביאר הטעם שאין מעכבין זה את זה "מפני שהן שתי מצוות זו לעצמה וזו לעצמה". ובט"ז [אור"ח סוף סימן כ"ה] הביא תשובה מאחיו שיברך על מצוות [תפילין] בחולם תחת הוו לשון רבים, שהם שתי